

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระบรมราชาโฆวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศและสังคม บ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน พอเหมาะกันทุกๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้น ก็เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ” (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, 2526, หน้า 234) ได้เป็นแนวทางให้ประเทศไทยนำมาจัดการศึกษา โดยบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับ แนวทางการศึกษา โดยระบุให้รัฐต้องจัดให้มีการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ จากจุดเริ่มต้นในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นที่มาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปีพุทธศักราช 2542 ที่มีการกำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและชัดเจน รวมทั้งการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นวิชาชีพที่มีมาตรฐานสูง มาตรา 22 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวน การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 23 (1) ได้กล่าวถึง ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมาตรา 24 การจัดกระบวน การเรียนรู้ ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการฝึกทักษะ กระบวน การคิด การจัดการ การเผชิญ

สถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยจัดกิจกรรมให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547, หน้า 13-14) เพื่อให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้กล่าวไว้ในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ข้อ 2 ว่าความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิด อย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือ สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ข้อ 3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่าง ถูกต้อง เหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจ ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมแสวงหาความรู้ ประยุกต์ ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม ข้อ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะ ชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วย การสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและ การรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 6-7) นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่ง ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ อันเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศให้มีความ มั่นคง เจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็น กระบวนการในการพัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งหมายถึง การพัฒนาคุณภาพ และเพิ่มศักยภาพของคนให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถ ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองใน การพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้สอดคล้องกับความเจริญและการเปลี่ยนแปลงของโลก ได้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 6 ที่บัญญัติว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม

มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 5) การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการแต่ประการที่สำคัญที่สุด คือ ประชากรที่มีคุณภาพ เพราะประชากรเป็นทั้งปัจจัยในการพัฒนาโดยตรงและเป็นทั้งผู้ประสานปัจจัยอื่นๆ เข้าด้วยกัน เพื่อดำเนินการพัฒนาประเทศให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ประชากรจะมีคุณภาพได้ต้องอาศัย การศึกษา การศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ส่งเสริมคุณภาพของประชากรก็ ต้องอาศัยครู เพราะการสอนของครูมีความสัมพันธ์โดยตรงกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนและหน้าที่หลักของครู คือ “การทำให้เกิดการเรียนรู้” และมีพัฒนาการได้ครบ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2537, หน้า 12)

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ ของผู้เรียนภายใต้หลักการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับสภาพ ความเป็นจริงในท้องถิ่น ดังนั้น การให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองและ ปฏิบัติเอง ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดอย่างอิสระ ได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ได้ฝึก ทักษะกระบวนการในการค้นคว้าหาความรู้การวางแผนการทำงาน การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่างๆ แต่ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จะเน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความจำ ทำให้นักเรียนไม่มี โอกาสได้เลือกเรียนตามความสนใจหรือความถนัดของตนเอง รวมไปถึง การไม่ได้รับ โอกาสที่จะใช้วิธีการหรือทักษะกระบวนการต่างๆ มาแก้ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง ทำใ้ นักเรียนไม่ค่อยมีโอกาสในการคิดจึงคิดไม่ค่อยเป็น จากสภาพและปัญหาการจัดการเรียน การสอนดังกล่าวข้างต้น กรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ จึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตร มาแล้วหลายฉบับ (ลัดดา ภูเกียรติ, 2544, หน้า 64-65) ประกอบกับผลการประชุม วิชาการระดับชาติ ที่จัดขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สถาบันคีนันแห่งเอเชียและสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) เพื่อ “การยกระดับคุณภาพการศึกษาวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ปี 2555” ที่จัดขึ้นระหว่าง วันที่ 26-27 สิงหาคม โดยมีครูจากทั่วประเทศเข้าร่วมประชุม ซึ่งได้ร่วมกันวิเคราะห์ผล คะแนนจากทดสอบความรู้ของเด็กไทยระดับนานาชาติ หรือ Program for International Student Assessment หรือ PISA ซึ่งทดสอบนักเรียนด้านวิทยาศาสตร์และด้านคณิตศาสตร์ พบว่าไทยได้คะแนนต่ำเพราะขาดการคิดวิเคราะห์ขณะที่นักเรียนของประเทศอื่นในเอเชีย อยู่ในอันดับต้นๆ แต่คะแนนของนักเรียนไทยยังคงอยู่ในอันดับรั้งท้ายอย่างต่อเนื่อง

(สมาคมครุวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2558) และจากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาโดย International Institute for Management Development หรือ IMD ซึ่งพบว่า จาก 60 ประเทศทั่วโลก ในปี 2556 ไทยอยู่ในอันดับที่ 27 และต่อมาในปี 2557 ไทยตกลงมาอยู่ในอันดับ 29 (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2557) ซึ่งในมุมมองของ ดร.ชอง ชอง ชัง ที่ปรึกษาด้านนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาธารณรัฐเกาหลีใต้ มองว่าผลการประเมินจาก PISA สามารถสะท้อนคุณภาพการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ของเด็กไทยถึงกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนยังล้าหลัง เนื่องจากการประเมินผลของ PISA เน้นการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ด้วยเหตุนี้จึงไม่สร้างการเรียนรู้ให้เด็กเกิดกระบวนการคิด ดังนั้นเมื่อมีการวัดผลด้วยข้อสอบ PISA ประเทศไทยจึงอยู่ในอันดับท้ายๆ เสมอ นอกจากนี้ที่ประชุม ยังพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการศึกษาของไทย คือ ยังขาดการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เพราะที่ผ่านมามีสื่ออุปกรณ์ เครื่องมือวัดประเมินผลไม่หลากหลาย ไม่ได้พัฒนาให้มีกระบวนการและจัดลำดับขั้นตอนที่เหมาะสมที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดี ดังนั้นเมื่อมีมาตรฐานที่ละเอียดมากพอที่จะนำมาสู่หลักสูตรที่ชัดเจน และวิธีการว่าครูจะต้องสอนอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียน นำมาสู่การจัดทำคู่มือการเรียนการสอน และแบบทดสอบในการประเมินผลการเรียนรู้ มาตรฐานส่วนนี้ก็จะเป็นตัวกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของเด็กที่ชัดเจนขึ้น (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2555, ออนไลน์) ปัญหาดังกล่าวก็ส่งให้มีผลในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 1 เช่นกัน กล่าวคือ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET) ทุกระดับการศึกษา ของปีการศึกษา 2555-2557 ที่ผ่านมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 1 ในภาพรวมส่วนใหญ่ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับต่ำ ได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ 50 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 1, 2557)

กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขและมีความสุข เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้ตามสภาพจริง ยึดหลักเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือผู้เรียนเป็นผู้คิดวิเคราะห์ ประยุกต์มาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ที่กำหนดแนวการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และ

พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา
ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2545, หน้า 12)

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน
ซึ่งในปี ค.ศ. 1990 นักการศึกษาในสหรัฐอเมริกาต่างตระหนักว่านวัตกรรมการเรียน
การสอนที่ผ่านมาไม่สามารถพัฒนาคุณภาพของการเรียนการสอนหรือแม้แต่ผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของผู้เรียนได้ จึงมีการปฏิรูปการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยมุ่งเป้าหมาย
ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามสภาพจริง กล่าวคือ เป็นผลสัมฤทธิ์ที่มี
ความหมายสำหรับผู้เรียน โดยได้กำหนดข้อบ่งชี้ของผลสัมฤทธิ์ตามสภาพจริง (Authentic
Achievement) คือผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ที่มีความหมาย ผู้เรียนเป็นผู้ใช้วิธีการสืบสอบใน
เนื้อหาวิชา เพื่อสร้างความหมายและผู้เรียนจะต้องมีเป้าหมายในการทำงานที่แสดงถึง
สมรรถนะที่มีคุณค่าหรือมีความหมายที่บ่งบอกในความสำเร็จของการเรียน (Newmann
et al. 1995 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2554, หน้า 7)

จากใจความสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การจั
ดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนได้คิด ได้ทำจาก
สถานการณ์ต่างๆ จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการต่างๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน
และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งได้เรียนรู้
จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ชุมชนใกล้เคียงและมีอยู่ทั่วไป เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ
กระบวนการคิด ให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ ประยุกต์องค์ความรู้ไปใช้ในการป้องกัน
และแก้ปัญหาในชีวิตจริงให้ได้ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่ส่งผลต่อสิ่ง
เหล่านี้เท่าที่ควร มักจะมุ่งไปเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเท่านั้น จากผลการ
ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศ ซึ่งดำเนินการประเมินโดยสำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด
วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์
มีคุณภาพและมาตรฐานระดับดีน้อยที่สุด ร้อยละ 11.8 เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการ
ประเมินคุณภาพด้านครูผู้สอน พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่าง
มีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีคุณภาพระดับดี เพียงร้อยละ 31.1 (สำนักงาน
รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2550, หน้า 81-96) และสำนักงาน

รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า คุณภาพที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ คุณภาพด้านผู้เรียน ในเรื่องความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อหลักสูตร ทักษะการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มาตรฐานด้านครูผู้สอนที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ ความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษาโดยรวมยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานได้ ซึ่งมีเหตุปัจจัยมาจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่ยังไม่สามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้เท่าที่ควร รวมทั้งการบริหารจัดการของผู้บริหารก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา จึงเป็นหลักสูตรที่พัฒนาทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เป็นชั้นเรียนแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดจากสถานการณ์จริงที่อยู่ใกล้ตัว ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะส่งผลตามเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ การศึกษาไทยมีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล คนไทยใฝ่เรียนรู้ ใฝ่ดี คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ให้กับครูผู้สอนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพราะครูเป็นคนที่ทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรงกับเด็กให้พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และตอบสนองตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ด้วยสาเหตุประการต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จึงมีความประสงค์จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เพื่อให้ครูผู้สอนระดับประถมศึกษามีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงต่อไป

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา มีอะไรบ้าง
2. หลักสูตรฝึกอบรบเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูผู้สอนมีลักษณะและองค์ประกอบอย่างไร
3. ผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรบเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้เข้าอบรมตามหลักสูตรมีสมรรถนะหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมหรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา
2. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรบเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรบเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ที่เข้ารับการฝึกอบรบตามหลักสูตร มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง หลังเข้ารับการอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรม
2. ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรบในระดับมาก

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาที่มีคุณภาพ
2. ได้แนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้พัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 และสังกัดอื่นๆ ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนสูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ในอำเภอโพนนาแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 61 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ในอำเภอโพนนาแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากแบบใส่คืน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม** หมายถึง กระบวนการที่ได้มาซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับสมรรถนะและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

1.2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ให้สอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แล้วนำโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสม และความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.3 การนำหลักสูตรไปใช้ในการฝึกอบรม หมายถึง การนำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ตามกระบวนการฝึกอบรมของหลักสูตรที่กำหนดไว้

1.4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง การดำเนินการในขั้นตอนการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง หลังจากนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ กับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.4.1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบวัดสมรรถนะด้านความรู้ ก่อนและหลังการฝึกอบรม

1.4.2 ประเมินตนเองและประเมินชิ้นงานวัดสมรรถนะด้านทักษะ ก่อนและหลังการฝึกอบรม

1.4.3 ประเมินตนเองด้านคุณลักษณะก่อนและหลังการฝึกอบรม

1.4.4 สอบถามความพึงพอใจ หลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

2. **สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง** หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

2.1 สมรรถนะด้านความรู้ หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การวิเคราะห์มาตรฐาน/ตัวชี้วัดตามหลักสูตร ความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และความรู้ความเข้าใจเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน

2.2 สมรรถนะด้านทักษะ หมายถึง ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและสอดคล้องกับชีวิตจริง การสร้างและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

2.3 สมรรถนะด้านคุณลักษณะ หมายถึง มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยนำเอาสภาพของความเป็นจริงในชีวิต ในสังคม ในชุมชน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และมีการปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เพื่อนร่วมงาน องค์กรและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน

3. การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง การที่ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อำเภโพนนาแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 ดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเข้าไปเผชิญสภาพการณ์จริง ปัญหาจริง ในบริบทจริง และร่วมกันศึกษาเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะแก้ปัญหานั้น

4. องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง ส่วนประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม 9 องค์ประกอบ คือ ความเป็นมาของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร สมรรถนะสำคัญ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผล

5. หลักสูตรฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การที่ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในอำเภโพนนาแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นผู้ที่มีสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม และมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากขึ้นไป